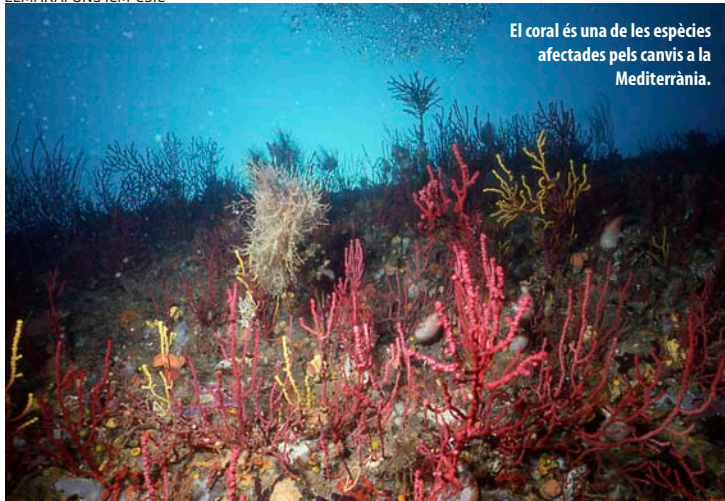

ELMARAFONS ICM-CSIC

El coral és una de les espècies afectades pels canvis a la Mediterrània.

ELMARAFONS ICM-CSIC

La tècnica de pesca d'arrossegament provoca la destrucció del sòl marí.

→ de referència en les llotges tarragonines, s'estaven reduint d'una forma inaudita. En concret, avisaven els pescadors, fins a un 86% en el termini de set anys (vegeu el reportatge de les pàgines 39 a 42). La sardina no n'és, però, una excepció. La destrucció dels hàbitats naturals i la pesca descontrolada han provocat una reducció molt preocupant de la quantitat de peixos.

No totes les espècies es veuen afectades de la mateixa forma i en la mateixa mesura, però tots els informes científics coincideixen a traçar un diagnòstic funest. L'últim informe de la FAO sobre *L'estat de la pesca al món i l'aqüicultura*, publicat aquest mateix any, qualificava d'"alarmant" la situació a la Mediterrània. Segons aquest document, de referència per al món científic, les captures registrades l'any 1982 sumaven dos milions de tones, per 1,3 milions l'any 2013. O el que és el mateix: en 31 anys, s'ha produït una reducció del 35 per cent. Tant les comunitats de lluç com les de llobarro pateixen situacions de sobrepesca, igual que la major part dels estocs de llenguado i besucs. La Comissió General de Pesca del Mediterrani (GFCM, en les sigles en anglès) estima que al voltant del 85 per cent dels estocs de peixos d'aquesta àrea són pescats a nivells insostenibles, a pesar de les temporades de veda i les limitacions imposades pels organismes europeus des de fa un parell de dècades. Recentment l'Institut d'Estudis Catalans va publicar un llibre amb l'inequívoc títol *Una mar sense peixos*, on els autors, els investigadors francesos Philippe Cury i Yves Mi-

serey, adverteixen que, si la pressió humana continua al ritme actual, a mitjan segle XXI, les espècies que es pesquen més freqüentment desapareixeran.

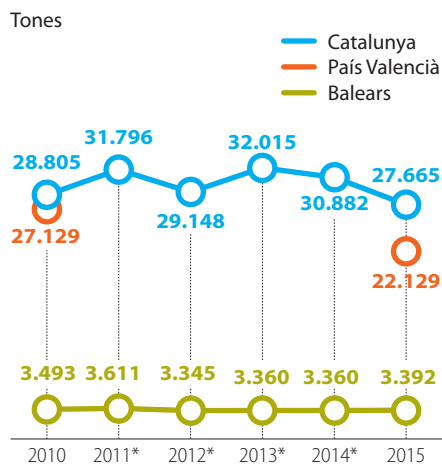
La inacció, un esquer cap al suïcidi

Se'n està anant de les mans la gestió de la pesca a la Mediterrània? Certament sí, si bé no es pot negar que en aquesta part del planeta no fem més que reproduir els patrons de comportament de la resta del món. La sobrepesca és un problema comú a tots els oceans del món, íntimament vinculat a la incapacitat de

l'home per assumir les limitacions dels recursos naturals, ja siguin boscos, rius o animals. Segons l'informe de la FAO abans esmentat, quasi un terç de les poblacions de peixos amb valor comercial es capturen a hores d'ara a un nivell biològicament insostenible. O el que és el mateix, el rebost natural que suposen mars i oceans no és il·limitat i mostra símptomes d'exhauriment. En definitiva, els éssers humans, què anualment mengem 20 quilos de peix per capita, estem consumint-ne per sobre de la capacitat natural de reemplaçament. I la demanda no para de créixer.

Els Països Catalans, on conviuen tècniques diverses de pesca, des de les més modernes a les arts artesanals, no són aliens a aquesta problemàtica. Segons les dades facilitades a aquest setmanari, tant al País Valencià com a Catalunya i les Balears s'ha produït un descens de les captures en els últims anys (vegeu gràfic), un fenomen vinculat als problemes inherents de la Mediterrània però també al comportament dels pescadors, que, sobretot en el passat, van pescar per sobre d'allò que era biològicament sostenible. Pescar massa quantitat i d'una mida massa xicoteta en el passat recent ha tingut com a conseqüència l'escassetat actual. I encara ara, com reconeixen alguns amb la boca xicoteta, proliferen els qui continuen amb aquesta dinàmica de "pa per avui i fam per demà". Al País Valencià, les captures de l'any 2015 van arribar a les 22.000 tones, una xifra xicoteta en comparació amb les 35.170 de deu anys abans. A les Illes, de les 3.493 tones de l'any 2010, s'ha

Evolució de la pesca als Països Catalans

*Dades del País Valencià no facilitades.

Font: Generalitat de Catalunya, Generalitat Valenciana, Govern de les Illes Balears.

EFE

Manifestació a Palma
contra les prospeccions
petrolieres, l'any 2014.

L'home i el mar

Els éssers humans desenvolupem al mar un seguit d'activitats més ampli que no sembla.
I totes tenen efectes sobre el sistema marí.

ACTIVITAT	SECTOR	PRINCIPALS PRESSIONS
➔ EXTRACCIÓ DE RECURSOS VIUS	Pesca comercial	Extracció selectiva d'espècies Dany físic (canvis en sedimentació, abracció, etc.) Deixalles
	Pesca recreativa	Extracció selectiva d'espècies
	Aqüicultura	Aportació de matèria orgànica Introducció d'espècies al·loctones Extracció selectiva d'espècies (captures d'espècies joves)
➔ EXTRACCIÓ DE RECURSOS NO VIUS	Mineria marina	Dany físic (canvis en sedimentació, abracció, etc.)
➔ PRODUCCIÓ D'ENERGIA	Energies renovables marines	Segellat, soroll submarí
	Extracció i explotació de gas i petroli	Pèrdues físiques (segellat, asfíxia) Introducció d'altres substàncies (sòlides, líquides o gasoses)
➔ ACTIVITATS REALITZADES A TERRA	Contaminació a causa d'activitats terrestres	Contaminació per substàncies perilloses Enriquiment en nutrients i matèria orgànica
	Desenvolupament costaner	Pèrdues físiques (segellat, asfíxia) Introducció de microbis patògens (abocaments d'aigües residuals)
➔ TRANSPORT	Transport marítim i ports (transport de passatgers i càrrega)	Soroll submarí Introducció d'espècies no autòctones Introducció de components sintètics i no sintètics
➔ TURISME	Turisme (de costa, navegació recreativa, creuers)	Introducció de microbis patògens (deixalles de vaixells) Dany físic Introducció de components sintètics i no sintètics Aportacions de matèria orgànica Soroll submarí Introducció de microbis patògens (deixalles de vaixells)

Font: Informe MedTrens Spain, de WWF

→ passat a les 3.392 de l'any passat. I a Catalunya de les quasi 45.000 tones que es pescaven a principi de segle s'ha passat 27.666 del 2015, cosa que significa una reducció de quasi el 39%.

Arribats a aquest punt, molts científics es pregunten si hi ha possibilitat de fer marxa enrere, és a dir, retornar a la sostenibilitat. Algunes experiències recents semblen esperançadores. A Roses, a la comarca de l'Alt Empordà, fa un any els pescadors, a la vista de l'escassa mida dels lluços, van decidir implantar-hi una reserva pesquera. Amb l'ajuda de l'Institut de Ciències de la Mar, van iniciar un seguiment de l'àrea. I el que han trobat, un any després, és que els lluços estan recuperant la mida d'abans i, de rebot, la reserva ha tingut efectes benèfics en les àrees circumdants.

A Roses, a instàncies dels pescadors, s'hi ha aplicat una zona de restricció de pesca per recuperar la comunitat de lluços.

L'experiència de Roses és una gota d'esperança enmig d'un mar que, de tan prop com el tenim, els humans ens entestem a asfixiar. La Mediterrània no crema, com el bosc, ni ocupa grans titulars als telenotícies, però els humans l'estem exhaurint gradualment. Són molt els fronts sobre els quals cal actuar. La inacció és l'actitud més senzilla, però també la més suïcida. •

JORDI LLEONART

«El Mediterrani ha estat l'aneguet lleig de la gestió pesquera de Brussel·les i Madrid»

Jordi Leonart (Barcelona, 1948) és membre de l'Institut de Ciències del Mar de Barcelona i un dels principals experts en la dinàmica pesquera de la Mediterrània.

Fotografies de Jordi Play

La Mediterrània està a la vora del col·lapse?

—No. La Mediterrània està sobreexplotada, bruta i en un estat no gaire bo. Però dir que està a la vora del col·lapse seria anar un poc massa lluny.

—Quin diagnòstic en fa, doncs, si parlem del mar en general?

—El mar està rebent molta contaminació per part de la terra a causa de l'activitat humana. Això afecta sobretot la franja més costanera, on s'acumulen moltes deixalles, tant de mida gran i mitjana com micro-deixalles. Aquest fenomen es veu agreujat pel fet que cada volta els rius són menys cabalosos i, per tant, arriba menys aigua dolça per regenerar la mar, la qual cosa perjudica els ecosistemes costaners. A més, tot i que ara arriba un poc més neta, durant molt de temps l'aigua que ha arribat era bruta i molt contaminada.

En una altra escala caldria afegir-hi el canvi climàtic. Els estudis demostren

que s'està produint un escalfament de la temperatura de la mar, la qual cosa es deixa notar molt en algunes espècies que apareixen amb més freqüència o menys que no abans.

—Si ens centrem en la qüestió de la pesca, és especialment greu la situació de sobreexplotació pesquera a la mar Mediterrània?

—Sí, el que passa és que quan parlem de sobreexplotació cal definir quines són les espècies sobreexplotades perquè n'hi ha de sobreexplotades i n'hi ha que no. Però, efectivament, hi ha una sobreexplotació general que s'ha accentuat el segle xx amb els avenços tecnològics i l'increment de potència de les embarcacions. Això ha modificat la composició de les espècies a l'ecosistema, de forma que els grans depredadors o algunes espècies com les rajades i els taurons han tendit a disminuir o fins i tot a desaparèixer. En resum, el que tenim és que s'està canviant la composició de les espècies.